

СТАНОВИЩЕ
за дисертационния труд на Татяна Колева Христова
**“КУЛТУРНИ ПРОЦЕСИ И ТЕНДЕНЦИИ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ
ВЕК И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ НА
СЪВРЕМЕННОТО ОБЛЕКЛО”**

Благоевград, 2015

Научен ръководител: доц.д-р Здравка Лисийска

Професионално направление 3.1 *Социология, антропология и науки за културата*
Научна специалност 05.08.33 *Теория и история на културата*

от професор Игнат Игнатов - член на научното жури

Темата на дисертацията е сериозна и ангажираща не само като необхвтен фактологически материал, но и като амбиция да се проследят сложните културни процеси и тенденции в изобразителните изкуства след края на Втората световна война и до началото на 21 век, да се установи влиянието, което оказват върху модните тенденции. Тема, колкото интересна, толкова и тежка за разглеждане. Заглавието на темата е формулирано като “Културни процеси и тенденции през втората половина на ХХ век...”, но докторантът Татяна Колева Христова правилно се е ограничила в полето на различните арт течения и тенденции в изобразителните или визуални изкуства. Интересът към темата и нейната значимост са безспорни, защото при основателния опит за анализ на самите процеси в развитието и проявленията на изобразителното изкуство и връзката му с такъв изключително съществен компонент от битието - облеклото, биха се очертали фундаментите на една естетическа цялост в развитието на съвременното общество. Изобщо, след края на Втората световна война тенденциите на разцвет в дизайна са силно изразени. Темата е значима и с оглед на тенденцията да се разглежда развитието на костюма като отражение на процесите в обществото - още повече във връзка с феномена на визуалните изкуства. Желанието на докторанта е да успее убедително да ги представи като двигател на културни процеси, които засягат и модата. Но като специалист аз повече ще се спра на работата на Татяна Христова, свързана с изобразителното изкуство.

Докторантският труд е добре структуриран и се съдържа в обем от 188 страници /и 50 страници приложение/, организирани в три глави с увод, изводи, речник и библиографична справка. В *автореферата* докторантът посочва обекта на изследването - *значимите културни процеси в областта на изобразителното изкуство и основните модни явления /втора половина на ХХ век/*. Може да се отбележи, че научният ръководител доц. д-р Здравка Лисийска би могла да облекчи съществено работата на докторанта с избор на една или две тенденции в изобразителното изкуство като възможност за по - съществено отразяване на тяхното влияние върху модата и облеклото. Това би допринесло за по - задълбочено проучване на процесите. За предмет на изследването са посочени - *основните характеристики и специфики на двата компонента т.е. модата и изобразителното изкуство да се разглеждат комплексно от различни аспекти и на различни нива*. Считаю тази задача за почти непосилна и свързана с огромен труд, който изисква много сериозна професионална подготовка и в двете сфери - изобразителна и мода. Това е задача за изграден специалист.

Формулираната цел - *да проучим и разкрием основните характеристики на културните процеси и тенденциите в изобразителното изкуство и в модата...* е свърх амбициозна и поставя пред докторанта предизвикателства, допустими за голям

докторат. Тази ситуация Татяна Христова представя правилно като отбелязва, че не е възможно *създаването на пълна информационна картина* за съвременното изкуство, а и за модата в рамките на съществуващия обем.

Структурирането на труда по глави отговаря на нуждите в кръга от проблеми, които са свързани с целите на изследването.

В *първа глава* на докторантския труд са разгледани *основните процеси и тенденции в изобразителното изкуство след 50-те години на XX век*. Става дума за революционно нови форми и направления във визуалните изкуства, нови пластично - естетически платформи, образуване на нови школи, употреба на свършено различни от използваните досега материали и технологии. По общо смислово изграждане в цялата структура на докторантския труд *първа глава* е издигната в позиция с фундаментално значение. Използван е, както изтъква авторът, хронологичен метод, но поради голямата сложност и обхватност на материала, представянето е *в най- общ план*. Въпреки това е постигнато едно, заслужаващо внимание откривателство на изключителния свят от нови изкуства и нови имена, вглеждане в нови школи. Тези фактологически натрупвания на тенденции правят възможно представянето на *трета глава*, където светът на модата се среща и вдъхновява от света на визуалните изкуства в една нова "консумация" на различните естетики или анти естетики. В автореферата към своя докторантски труд Татяна Христова декларира, че *акцентът е поставен върху разграничаването на отделните тенденции според техните вътрешни и външни параметри*, но при запознаване с изложеното в *първа глава*, става ясно, че тази задача е трудна и не съответства изцяло на квалификацията на докторанта. Бих изтъкнал само обръкването на форми в изкуството с направления, неточности, които издават незапознатост, както и неубедителни цитирания на български автори / с най- голямото ми уважение към тях / по въпроси, за които е по- добре да бъдат цитирани самите западни артисти или много по- компетентни източници / също белег за несигурност при поднасянето на материала /. Таблицата, представяща периодизацията в теченията на изобразителното изкуство, с която приключва представянето на *първа глава* в автореферата, се свежда по същество до изобразяване на началото на съответните течения, като става ясно, че оттам нататък всички съществуват успоредно.

Що се отнася до *втора глава* - ще се спра само на следното: разбира се, че не винаги има взаимодействие между визуалните изкуства и модата / в заглавието на темата това е *облеклото* и един от основателните въпроси, които възникват е - кога облеклото е мода, а това не е изяснено /. Отбелязаните в автореферата основни характеристики на съвременната мода и противоречиви обществени процеси, *които предизвикват преоценка на естетическите ценности на човека* са представени вещо и убедително. Но *културните процеси*, отбелязани още в заглавието, не са обхванати - нито това е възможно в рамките и обема на този труд

Като предмет на *трета глава* е обособен основният проблем на дисертационния труд - *възможностите за взаимни влияния и взаимодействия между изобразителното изкуство и модата на 50-те години на XX век*. Но считам, че не е коректно да се заявяват *взаимни влияния* по причина, че се разглежда влиянието на визуалните изкуства върху тенденциите в модата от края на 50-те години на XX век и **насетне**.

Основният принос на Татяна Христова е именно представен тук / *трета глава* /. Предложеният в автореферата *модел на връзките и взаимодействие между изобразително изкуство и мода* е стойностен, изчерпателен, основателен и детайлно обоснован. Интересно е, че теченията са представени като такива и в изобразителното изкуство и в модата. Най- приносно като стойност е съдържанието на *графата ниво на взаимодействие*.

Равносметката в *общите теоретични изводи* е следната : те са обособени, формулирани и са общо девет. Смятам, че са изчерпателни към разгледаната тема и проведеното изследване и са маркирани достатъчно ясно. Като цяло са подчертани общите характеристики и определящи условия. Това, което не е засегнато или произлязло като извод след упоритата работа, е, че визуалните изкуства и модата / пак като изкуство / имат много разлики и различен генезис.

Що се отнася до представеното *приложение* - илюстративният материал там е показан вяло. Начинът на организиране, както и самото оформление са довели до това, че илюстрациите не се възприемат самостоятелно и взаимно се “обезсиляват” визуално.

Относно понятията, представени в *речник* трябва да бъде направена следната забележка - в него отсъстват фундаментални понятия, разгледани в първа и втора глава, които са такива и за съвременните визуални изкуства - една специална терминология. Изграждането на този терминологичен речник само по себе си е сложно действие при наличието на определени спорни или различни постановки в самата терминология. Ако той бъде основателно обогатен с невключените, но употребени термини, ще се стигне до интересен казус - колко от информацията да бъде представена в речника и как да бъдат описани културните процеси, носещи съответните имена, изложени в първа глава ? Кава част от тях би останала в изложението и каква в речника? Може би това да е причината те да липсват там ?

Накрая искам да отправя една препоръка към дисертационния труд. Тя е свързана със заключението на Татяна Христова, че материалите и анализите от научното изследване могат да послужат при обучението на студенти от *Факултета по изкуства*. В случай, че трудът бъде подготвен за отпечатване, е необходима още една редакция - тя ще помогне за повече стегнатост на изложението, уточняване на фактология и терминология, за поправка на неточности и лапсуси. Също е необходимо цитираните текстове да бъдат ясно графически обособени.

В заключение предлагам за дисертационния труд **„КУЛТУРНИ ПРОЦЕСИ И ТЕНДЕНЦИИ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА ХХ ВЕК И ВЛИЯНИЕТО ИМ ВЪРХУ ХАРАКТЕРИСТИКИТЕ НА СЪВРЕМЕННОТО ОБЛЕКЛО“** на Татяна Колева Христова да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“.

София, 21. 03. 2015г.

проф. Игнат Владимиров Игнатов